

Nr 178.

Av herr Hæggbloom, om behörighet för landsfiskal i stad under landsrätt att väljas till stadsfullmäktig.

Enligt § 13 lagen den 6 juni 1930 om kommunalstyrelse i stad må bl. a. allmän åklagare i orten ej vara stadsfullmäktig. Bestämmelsen fick denna formulering genom 1930 års lag i stället för en tidigare gällande mera extensiv obehörighet för allmän åklagare utan förtydligandet »i orten». Bestämmelserna torde ha åsyftat stadsfiskalerna, som äro kommunalt avlönade tjänstemän. Att den inte gällt landsfiskal boende i stad, där stadsfiskal finnes, är klarlagt genom ett prejudikat från år 1921, och denna praxis har inte ändrats genom 1930 års lag.

I alla större städer är det så, att staden avlönar åklagarna, och så har även varit fallet i vissa mindre städer, där särskild stadsfiskal varit förordnad. Genom omorganisationen 1941 och under åren därefter ha genom städers förläggande under landsrätt landsfiskalerna dock i allt större utsträckning blivit åklagare i mindre städer utan egen jurisdiktion, varigenom de också blivit obehöriga att väljas till stadsfullmäktige.

En i en landskommun med tingsställe boende landsfiskal är emellertid inte obehörig att väljas till kommunalfullmäktig. Det har inte heller varit landsfiskalernas sysslande med åklagarsysslan, som utgjort obehörighetsorsak, utan stadsfiskalernas ställning som kommunala tjänstemän, men formuleringen »allmän åklagare i orten» har gjort att även landsfiskalerna drabbades av obehörighetsbestämmelsen.

Vid 1930 års kommunallagsrevision ifrågasattes även att — med tanke på städer under landsrätt — upptaga domhavande i orten bland de på grund av ämbete obehöriga till stadsfullmäktige. Föredragande departementschefen avvisade dock detta förslag och yttrade dessutom följande: »Däremot torde det nu gällande förbudet beträffande åklagare böra bibehållas. Den olikhet, som sålunda kommer att föreligga mellan stad och land, synes motiverad med hänsyn till att i stad åklagaren är en kommunal tjänsteman.» Därmed har tydligt utsagts, att det är åklagarnas ställning som av städerna avlönade kommunala tjänstemän, som ansetts göra dem obehöriga att väljas till stadsfullmäktige.

Detta skäl äger dock inte sin tillämpning på de i städer under landsrätt som åklagare fungerande landsfiskalerna. Efter omorganisationen 1941 avlönas landsfiskalerna i egenskap av statstjänstemän helt och hållet med statsmedel, varför de ej äro kommunala tjänstemän eller på något sätt ekonomiskt beroende av den stad, där de äro bosatta. Enligt min mening föreligga då inga skäl till upprätthållande av någon obehörighet.

Troligen har saken inte observerats tidigare, men jag har från hösten 1942 kännedom om fall, då landsfiskal måst förklaras icke valbar till stadsfullmäktig. Jag känner inte, huruvida saken är aktuell inom de icke så få städer, som vid årsskiftet lades under landsrätt, men det är inte uteslutet, och ju flera sådana städer vi få, ju mer kommer denna fråga om obehörighet att få praktisk betydelse. Någon anledning att dröja med att tillrättalägga denna sak föreligger därför inte. Över huvud taget anser jag, att obehörighetsbestämmelser av detta slag böra vara så begränsade som möjligt, då inte bara rösträtt, utan även valbarhet bör räknas som betydelsefulla medborgerliga rättigheter. Jag begränsar mig dock till att blott påyrka ändring i obehörighetsbestämmelserna i fråga om landsfiskaler, som i städer under landsrätt tjänstgöra som allmän åklagare.

Med stöd av vad här anförts får jag hemställa,

att riksdagen för sin del ville besluta sådan ändring av 13 § lagen den 6 juni 1930 om kommunalstyrelse i stad, att för landsfiskal i stad under landsrätt gällande obehörighet att väljas till stadsfullmäktig borttages, samt att konstitutionsutskottet ville utarbeta förslag till ändrad lagtext.

Sockholm den 21 januari 1948.

Einar Hægglom.